

Door Henk Jongsma, hoofdauteur Op niveau tweede fase eerste editie

De provincie

Inleiding

Het overkomt ons allemaal weleens. Je hebt een idee of een mening en je wilt daarover vertellen. Vaak is het dan al lastig om je idee of mening precies te omschrijven, maar nog lastiger is het om je enthousiasme over te brengen. Reacties als 'Wat heb je daar nou aan?' of 'Is dat alles?' ken je vast wel.

Marjoleine de Vos is redacteur bij *NRC Handelsblad*, maar ze is ook dichtster. Toen er verkiezingen aankwamen voor de Provinciale Staten (het bestuur van de provincie) en het alleen maar ging over landelijke politiek, schreef ze een artikel waarin ze haar ergernis over gebrek aan aandacht voor de provincie, maar vooral ook haar enthousiasme voor de provincie duidelijk wilde maken. Lastig, want hoe maak je nou duidelijk wat dat is, inwoner zijn van de provincie?

De wetgever heeft het veel makkelijker. In de Provinciewet (Wet van 10 september 1992, houdende nieuwe bepalingen met betrekking tot provincies) staat het zo.

Artikel 1

1. In deze wet wordt verstaan onder het aantal inwoners van een provincie: het aantal inwoners volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari.
2. Voor de vaststelling van het inwonertal bedoeld in artikel 8, geldt als peildatum 1 januari van het jaar voorafgaande aan het jaar van de verkiezing van provinciale staten. Het Centraal Bureau voor de Statistiek kan op schriftelijk verzoek van provinciale staten het inwonertal per de eerste dag van de vierde maand voorafgaande aan de maand van kandidaatstelling vaststellen indien aannemelijk is dat een in dat artikel genoemd inwonertal op genoemde datum is overschreden. In dat geval geldt dit tijdstip als peildatum.

Artikel 2

In deze wet wordt verstaan onder ingezetenen: zij die hun werkelijke woonplaats in de provincie hebben.

Artikel 3

Zij die als ingezetene met een adres in een gemeente zijn ingeschreven in de basisregistratie personen, worden voor de toepassing van deze wet, behoudens bewijs van het tegendeel, geacht werkelijke woonplaats te hebben in de provincie waarin die gemeente is gelegen.

Bron: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0005645/>.

Simpel. Wat is een inwoner van een provincie? Iemand die als inwoner staat ingeschreven. Maar zo weet je nog niet wat het inhoudt om inwoner te zijn van een provincie. En dat wilde Marjoleine de Vos duidelijk maken.

Opzet van deze lesbrief

- Je leest het artikel van Marjoleine de Vos globaal en maakt opdracht 1 en 2.
- In opdracht 3 en 4 bekijk je haar artikel nauwkeuriger. Je zoekt naar functies van tekstgedeelten en naar woorden of uitdrukkingen met een bepaalde gevoelswaarde.
- Daarna onderzoek je in opdracht 5 wat het verband is tussen verschillende delen van de tekst.

- In opdracht 6 stel je vast wat nou precies het onderwerp van de uitgangstekst is en wat de hoofdgedachte.
- In opdracht 7 maak je een samenvatting van de zakelijke inhoud van de tekst en van de gevoelens die uit deze tekst naar voren komen.
- Ten slotte kies je in opdracht 8 zelf een onderwerp en schrijf je daarover op twee manieren een korte tekst.

Uitgangstekst

De provincie: mengeling van trots en achtergesteldheid

1 'Ik ben maar een provinciaaltje.' Dat is dan niet zo best. Het moet zelfspot verbeelden, maar er klinkt toch iets van nederigheid in door ten opzichte van de grotestadsbewoners die zo veel wereldwijzer zijn. Alles met 'provincie' klinkt een beetje zo. Een beetje sneu, een beetje achterlijk. 'Provinciehoofdstad'. 'Provincieplaatsje'. 'Provinciale verkiezingen'.

2 De Haagse politiek beschouwt de provinciale verkiezingen als niet bestaand, dat wil zeggen: men reageert uitsluitend op het woord verkiezingen, niet op het woord provinciaal. Uiteindelijk worden er Eerste Kamerleden gekozen en dat is het enige wat ertoe doet.

3 Wegen. Windmolens. Bibliotheken. Bedrijventerreinen. Openbaar vervoer. Allemaal dingen die de bewoners van de provincies raken in hun dagelijks bestaan, maar waarover niet gediscussieerd hoeft te worden. Dat laat men stilzwijgend over aan de provinciale besturen die zich vaak niet erg populair maken met hun tekentafelbesluiten en hun camouflagehut van regelgeving. Denk aan de CDA-roverhoofdman uit Zuid-Holland, die vorige week in deze krant zei dat de ongelukkige bewoners die vlak naast door de provincie geplande windmolens komen te wonen, echt niet hoeven te verwachten dat er naar hun zorgen wordt geluisterd. 'Als we overal rekening zouden moeten houden met het draagvlak ter plaatse, dan halen we doelstellingen voor duurzame energie niet.'

4 *So much* voor het zogenaamd zo veel dichter bij de bewoner staande provinciebestuur.

5 Intussen bestaat de provincie wel. Hoorde laatst het programma *Mangiare* op de radio, waarin Limburgers aan het woord kwamen over hun streekgerechten – nou die lieten er geen twijfel over bestaan dat Limburg iets heel anders is dan Noord-Holland. Ze voelden zich Limburgs, ze spraken Limburgs, ze aten Limburgs: zuurvlees ('zoervleisj') en vlaai, ze bakten bloedworst en praatten daarover alsof dat amper ergens anders gedaan werd (en dan kon het onmogelijk zo lekker zijn als bij hen), ze klonken geheel en al authentiek. Dat wat we in andere landen zo leuk vinden, mensen die zich verbonden voelen met een streek – de typische Toscaan, de Bourgondiër, de Beier – dat bestaat bij ons ook. Je moet er alleen wel de Randstad voor uit.

6 Waar is iemand thuis? Niet in een ambtelijke indeling maar in zijn streek, dorp, straat. Waar het er in een grote stad niet zo toe lijkt te doen waar die stad precies ligt, in welke provincie, daar slaat het provinciegevoel buiten de stad direct toe. Bewoners van de provincies die ooit de Verenigde Nederlanden uitmaakten, voelen zich dikwijls ook in de gunstigste zin een provinciaal.

7 Het is merkwaardig om te merken hoe voor de provinciaal de naam van de provincie een bijna zoete klank krijgt. Groningen! Nergens is het zo heerlijk als bij ons. Iedereen die je tegenkomt weet je met trots te vertellen dat er hier zo veel ruimte is, dat hij of zij nooit ergens anders zou willen wonen en dat ze slechts met huiver aan de grote stad kunnen denken. Al die drukte!

8 Een mengeling van trots en achtergesteldheid maakt zich meester van de provincie-inwoner. Ze moeten ons altijd hebben, monkelen ze zowel in Limburg als in Groningen, wij bestaan niet voor die Hollanders. Tegelijkertijd kijken ze neer op diezelfde Hollanders. Misschien van de weeromstuit. De westerlingen moeten zich niets verbeelden.

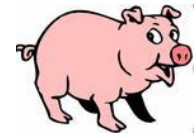
9 Dat doen ze wel natuurlijk, de Hollander, en dan vooral de randstedeling, verbeeldt zich van alles, en voornamelijk dat hij of zij heel wat meer zicht heeft op wat leven betekent dan die ongevormde types uit het achterland. Daar wonen 'simpele mensen met van die klassieke Drentse koppen, maar met uitdrukingsloze ogen,' zei schrijfster Yvonne Kroonenberg vorig jaar in een interview. 'Als taal niet je eerste vervoermiddel is om je te uiten, omdat het je gewoon niet gegeven is om een zinnetje te zeggen, dan beweeg je je op een heel andere manier door de wereld dan wij.'

10 Ook Maarten van Rossem was zich in Drenthe doodgeschrokken van wat hij had gezien. In het televisieprogramma *De Slimste Mens* zou hij gezegd hebben: 'Kromgebogen boeren met puistige gezichten en manke ezels. Het lijkt alsof je Siberië bent binnengereden.'

11 Vanuit die optiek gezien is het geen punt om in een dorpje met 140 inwoners 1000 asielzoekers te willen onderbrengen, of om de boerenpummels te negeren die klagen dat hun internet zelfs te traag is voor een spelletje Lingo. Om de schouders op te halen over de eeuwenoude kerken en karakteristieke dorpswoningen die nu ineens stortten ergens daar in het noorden – bwah. Daar wonen immers geen mensen.

12 En intussen, dat is ook zo typerend, legt iedereen in de stad een moestuintje aan op zijn platte dak waar boertje en boerinetje gespeeld wordt met klompjes en gietertjes. De stadsbewoners eisen blijde varkens en scharrelende kippen en zijn vervolgens verbaasd om te zien dat kippen schuw zijn om door een weiland te lopen en liever binnen blijven. Kippen zijn geen weidevogels. Ze zijn, terecht, beducht voor wat zich vanuit de lucht op hun kwetsbare nekjes kan storten.

13 Het rare is dat je als import-provinciaal na een poosje zelf ook laatdunkend gaat doen over de Hollanders, waarmee vooral bedoeld wordt de Haagse politiek en verder bijna alle randstedelingen. En dat je je tegelijkertijd een beetje achtergesteld voelt en misschien wel een beetje achtergebleven. Terwijl dat flauwekul is. Provinciebewoners zien er geen been in om in de auto te stappen en in Amsterdam naar de opera of in Den Haag naar een tentoonstelling te gaan, 's avonds gewoon weer terug. De bekrompenheid ligt eerder bij de randstedeling die met huiver spreekt over 'het hoge noorden' zodra hij dreigt Zwolle te moeten passeren, en die daar uitsluitend heen kan als er logies geregeld wordt, want het is onnoemelijk ver.

14 Hè, nu doe ik het weer. Ik bedoelde juist te zeggen: ook in de provincie wonen mensen en die voelen zich wel degelijk verbonden met wat er verder in Nederland gebeurt. Maar natuurlijk ook met wat er bij hen gebeurt.

15 En bij hen gebeurt nogal veel. Dan praten we maar even niet over de gasproblematiek die het leven van veel Groningers vergalt. Het platteland verandert steeds meer in een industriële ruimte, met boerenbedrijven die echt niets meer te maken hebben met wat ons vanaf de melkverpakkingen tegemoet lacht aan koetjes, schaapjes, kipjes en boertjes. De intensieve veehouderij is gewoon industrie. Hoog technologisch (wat soms een opwindend wonder is om te zien), gehuisvest op enorme terreinen met grote loodsen en silo's, reusachtige machines, stank- en lawaai-overlast voor omwonenden. Menige boerderij zou totaal niet misstaan op een industrieterrein.

**LAAT
GRONINGEN
NIET
ZAKKEN**

16 De provincies zijn een ideale locatie om van alles te dumpen: CO₂-opslag, bedrijven, varkensstallen, kolencentrales, windmolenparken, industriële complexen. Dat wordt vaak verkocht met milieupraatjes – 'biovergasser' 'energietransitie' 'schone stroom' – en anders met economische motieven – 'Nederland belangrijke vleesexporteur', 'internationale speler', 'kenniseconomie' – maar het gaat gepaard met stank, lawaai, lelijkheid en onverschilligheid jegens de mensen die zo stom zijn geweest om buiten een grote stad te gaan wonen.

17 Daartegenover wordt dan steeds 'natuur' ter compensatie aan geboden, maar natuur slaat in een agrarische provincie, en dat zijn de meeste, nergens op: een stukje goede landbouwgrond waar je ineens niet meer mag komen omdat het 'teruggegeven' is aan iets dat 'de natuur' heet. Maak het platteland liever gewoon wat mooier, niet nóg een industrieterrein maar betere benutting van de bestaande en dan elders bloeiende bermen, wandelpaden, weilanden met klaver en zuring erin in plaats van het dooie raaigras.

18 Inwoners van de provincie, Zeeland bijvoorbeeld, krijgen doodleuk te horen dat het niet langer dan drie kwartier 'mag' duren voor er spoedeisende hulp geboden kan worden (drie kwartier! spoedeisend!) en in de praktijk is er in heel Zeeland nog één post waar spoedeisende hulp geboden wordt. In Goes. Voor de hele provincie.

19 Maar daar schijnen provinciale bestuurders dan weer niet over te gaan. Dat is een ruzietje tussen de minister en de zorgverzekeraars over wie er betaalt. Dat is wel duidelijk, dat zijn de Zeeuwen, met hun gezondheid, zo niet hun leven.

20 Het provinciebestuur zou ons, provinciebewoners, moeten beschermen tegen lawaai, lelijkheid en verschraling van de voorzieningen – niet door tégen alles te zijn uiteraard, maar door ook oog te hebben voor immateriële belangen zoals daar zijn het geluk van rust en stilte, het geluk van ruimte en weidsheid, van goede busverbindingen, van scholen en ziekenhuizen in de buurt, van bloeiende meidoorns langs de sloten – die *as we speak* in Groningen allemaal omgezaagd worden door het waterschap, nog zo'n stelletje lui op wie je moet stemmen zonder dat je enig idee hebt wat ze voor politieks doen of hoe ze te controleren.

21 Anderzijds zijn er dagen dat je, wonend in een provincie, wel kan jubelen van vreugde om het licht, om het geluid van een kerkklok over het land, om oude en aanstellerige eiken (eiken kunnen zo overdreven romantisch doen met hun takken), om de eerste stijfpotige lammetjes of het geroep van talloze water- en weidevogels in uiterwaarden of polders. Ganzen die gakkend overkomen in de koudblauwe lucht en je hoort op de grond het geruis van hun vleugels. Een maanlichte nacht, zo licht dat je over een onverlichte plattelandsweg (en die is écht donker) kunt fietsen zonder je fietslamp aan te doen. Tuinen bij grote rentenierswoningen waarin duizenden sneeuwkllokjes staan.

22 Provincie is heus niet alleen platteland, de Malevitsj-tentoonstelling in Assen hoort ook bij de provincie, net als het feestelijke centrum van Zutphen met zijn mooie kerk en zijn elegante herenhuizen. Ik hoef hier echt niet de lof te gaan zingen van provincieplaatsen waar goede boekhandels zijn (nog wel) en waar je tegelijkertijd zonder veel moeite de stad uit bent om dan het landschap te zien waarmee je je vertrouwd voelt.

23 Voor een Amsterdammer of een Hagenaar kunnen provinciale verkiezingen makkelijk nergens over gaan, hooguit in de verte over de Eerste Kamer; voor een plattelandsbewoner in een van die plaatsjes waar de tijd zou stilstaan (stónd-ie maar eens stil) geldt dat niet. Die woont straks ineens in het geraas van een windmolen of een grote weg, die kan zijn werk moeilijker bereiken omdat het openbaar vervoer niet meer rendabel wordt geacht of ziet zijn uitzicht en zijn nachtdonker verpest door een kolencentrale die verkocht wordt als 'werkgelegenheid' maar waarin amper iemand iets te doen heeft. Zulke bewoners zouden wel graag politici kiezen die niet doodleuk zeggen dat 'draagvlak' voor hen geen overweging is, omdat ze zich willen profileren als doortastende bestuurders en niet als hoeders van welbehagen. Niemand woont in regels of in een voornemen voor meer bedrijvigheid of in een enorme bestuurlijke eenheid van straks drie van de huidige provincies. Mensen wonen op een plek waaraan ze zich hechten, en op het platteland is zo'n plek veel makkelijker te verpesten.

24 De provincie is een heerlijke plek om in thuis te zijn. Dat de randstedelingen dat niet weten, maakt het nu juist zo prettig. Maar soms, bij verkiezingen, is dat een nadeel.

Door: Marjoleine de Vos, in *NRC Handelsblad*, 14 maart 2015.

Opdracht 1 Eerste verkenning

- 1 In de titel worden twee gevoelens genoemd.
 - a In welke alinea's wordt het gevoel van trots beschreven?
 - b In welke alinea's wordt het gevoel van achtergesteldheid beschreven?
- 2 Wat was de aanleiding voor het schrijven van dit artikel?
- 3 Waar woont de schrijfster: in de stad of op het platteland?
- 4 Marjoleine de Vos heeft kritiek. Op wie vooral?
 - A Op de bewoners van de steden in West-Nederland.
 - B Op de bewoners van de provincie.
 - C Op de bestuurders in Den Haag.
 - D Op de bestuurders van de provincie.

Opdracht 2 Indeling

Een tekst bestaat (bijna altijd) uit drie delen: inleiding – middenstuk – slot.

- 1 Bij welke alinea begint hier het middenstuk?
- 2 Bij welke alinea begint het slot?
- 3 Het middenstuk kun je in een aantal delen verdelen, elk met een eigen onderwerp. Welke alinea's horen bij:
 - a belangstelling uit de Haagse politiek?
 - b gevoelens van de bewoners?
 - c visie van de 'Hollanders'?
 - d gevolgen van die visie?
 - e gevoelens van de schrijfster?
 - f veranderingen?
 - g taak van de provinciebestuurders?
 - h lof op het leven in de provincie?

Opdracht 3 Functies

- 1 Zoek in de tekst een zin, een zinsgedeelte of (een deel van) een alinea met de functie die wordt gevraagd. Vul het schema in.

Functie	Zin, zinsgedeelte of (deel van) alinea	Alinea
opsomming		
verklaring		
vaststelling		
tegenstelling		
voorbeeld		
uitwerking		
relativering		
beschrijving		
wens		
nuancering		
reden		
conclusie		

- 2 Vorm een groepje van vier en beoordeel samen jullie uitwerkingen. Raadpleeg bij twijfel je docent(e).

Opdracht 4 Gevoelswaarde

Door haar woordkeus laat de schrijfster regelmatig merken wat ze van iets of iemand vindt.

- 1 Kies zo'n woord of woordgroep uit de aangegeven alinea en geef aan om welk gevoel het gaat.

Let op: Soms moet je twee voorbeelden uit dezelfde alinea halen.

Alinea	Woord of woordgroep	Gevoel
3		
3		
5		
8		
12		
15		
16		
17		
19		
20		
21		
22		

- 2 Vorm weer een groepje van vier en beoordeel jullie uitwerkingen. Vraag hulp van je docent(e) als jullie het niet eens kunnen worden.

Opdracht 5 Soorten verband

- 1 In de eerste kolom van het volgende schema staan verschillende soorten verband. Zoek bij elke soort een voorbeeld uit de tekst. Dat kan een verband zijn tussen twee alinea's, maar ook een verband tussen twee zinnen of tussen twee woorden of woordgroepen. Vermeld bij elk voorbeeld in welke alinea of tussen welke alinea's je het hebt gevonden.

Soort verband	Voorbeeld	Alinea ('s)
opsommend		
tegenstellend		
oorzakelijk		
redengevend		
concluderend		
toelichtend		
samenvattend		
voorwaardelijk		
vergelijkend		

- 2 Vorm weer een groepje van vier en beoordeel jullie uitwerkingen. Je docent(e) kan als dat nodig is hulp bieden.

Opdracht 6 Onderwerp en hoofdgedachte

- 1 Wat is het hoofdonderwerp van deze tekst? Maak een keuze in kolom 2 en motiveer je keuze in kolom 3.

Onderwerp	Keuze	Motivering
de verkiezingen voor Provinciale Staten	Ja / Nee	
de verkeerde kijk die stedelingen op het platteland hebben	Ja / Nee	
de trots van bewoners op hun provincie	Ja / Nee	
de gevolgen van te weinig aandacht voor het platteland	Ja / Nee	
de genoegens van het wonen op het platteland	Ja / Nee	

- 2 Wat is de hoofdgedachte van deze tekst? Maak een keuze in kolom 2 en motiveer je keuze in kolom 3.

Hoofdgedachte	Keuze	Motivering
Mensen uit de Randstad hebben ten onrechte geen belangstelling voor de provincie.	Ja / Nee	
De bestuurders verpesten veel op het platteland.	Ja / Nee	
De bewoners zijn terecht trots op hun provincie.	Ja / Nee	
De inwoners van de provincie hebben geen belang bij deze verkiezingen.	Ja / Nee	
Bij deze verkiezingen is er te weinig aandacht voor de provincie.	Ja / Nee	
Provincialen zijn niets minder dan Randstedelingen.	Ja / Nee	
De provincie is beslist geen achtergebleven gebied.	Ja / Nee	

- 3 Vorm weer een groepje van vier en beoordeel jullie uitwerkingen. Discussieer net zo lang tot jullie het eens zijn.

Opdracht 7 Samenvatten

- 1 Vul in het schema de feitelijke gegevens uit de uitgangstekst in.

Onderwerp		
verkiezingen Provinciale Staten	visie 1	
	visie 2	
visie op de provincie	visie 1	
	visie 2	
gevoelens van de bewoners van de provincie	gevoel 1	
	gevoel 2	
bestuurders van de provincie	zouden moeten doen	
	doen	
gevolgen voor de bewoners	1	
	2	

- 2 De tekst van Marjoleine de Vos telt ruim 1.860 woorden. Maak een zakelijke samenvatting van maximaal 200 woorden. Zorg voor goede verbanden tussen de zinnen door gebruik te maken van woorden als *oorzaak* en *gevolg* en door signaalwoorden als *maar*, *dus* en *ook*.
- 3 In die zakelijke samenvatting is geen plaats voor de gevoelens van Marjoleine de Vos. Beschrijf die gevoelens in maximaal 80 woorden.
- 4 Laat je uitwerking door minimaal drie medeleerlingen beoordelen. Gebruik hun opmerkingen voor een verbeterde versie.

Opdracht 8 Schrijven

Jij hebt vast ook wel iets waar je veel plezier aan beleeft, waar je trots op bent misschien, maar waar je je ook wel een beetje voor schaamt, omdat anderen het waarschijnlijk wel wat vreemd zullen vinden. Dit kan van alles zijn, maar het moet wel iets zijn waar je dubbele gevoelens bij hebt: trots en terughoudendheid bijvoorbeeld.

- 1 Maak een zakelijke beschrijving van je onderwerp. Gebruik (in gedachten) het bekende rijtje vraagwoorden: wie – wat – wanneer – waar – waarom – hoe.
- 2 Maak een beschrijving van je onderwerp waaruit voor de lezer heel duidelijk blijkt welke gevoelens je bij je onderwerp hebt. Probeer zo te schrijven dat de lezer op zijn minst jouw enthousiasme begrijpt.
- 3 Zoek iemand aan wie met een gerust hart je 'geheim' durft toe te vertrouwen en vraag die om commentaar op je teksten. Laat hem of haar vooral aangeven wat niet duidelijk is. Gebruik dat commentaar voor een verbeterde versie.

